

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

«Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή»

I. Το προτεινόμενο Σχέδιο Νόμου αντιμετωπίζει τις πιθανές μορφές γονιμοποίησης του ωαρίου έξω από το γυναικείο σώμα και ρυθμίζει τα ζητήματα που γεννώνται από την αλματώδη ανάπτυξη των ιατρικών μεθόδων για την υποβοήθηση της ανθρώπινης αναπαραγωγής. Όπως αναλύεται στην εξαιρετικά εμπεριστατωμένη Αιτιολογική Έκθεση, τα συναφή προβλήματα γνωρίζουν ήδη νομοθετική ρύθμιση σε πολλές άλλες χώρες, τέθηκαν δε και στην ελληνική νομολογία.

II. Σύμφωνα με το νέο άρθρο 1456 ΑΚ, κάθε ιατρική πράξη που αποβλέπει στην υποβοήθηση της ανθρώπινης αναπαραγωγής διενεργείται με την έγγραφη συναίνεση των προσώπων που επιθυμούν να αποκτήσουν τέκνο. Η σχετική δήλωση βουλήσεως περιβάλλεται έτσι, εν όψει της σημασίας της, με τον έγγραφο τύπο. Η συναίνεση αυτή φαίνεται επίσης να αποτελεί όρο του κύρους της συμβάσεως μεταξύ των προσώπων που επιθυμούν να αποκτήσουν τέκνο και του ιατρού που αναλαμβάνει αυτό το καθήκον. Πρόκειται για ζήτημα συναρτώμενο προς το δίκαιο της ιατρικής ευθύνης, το οποίο όμως δεν αντιμετωπίζεται στο προτεινόμενο Σχέδιο.

Η συναίνεση νοείται προφανώς με την έννοια του άρθρου 236 ΑΚ, δηλαδή ως συγκατάθεση που δίδεται πριν από την τέλεση πράξεως δικαίου. Η διάταξη δεν προβλέπει ρητώς πώς πρέπει να αντιμετωπισθεί η υποβοήθηση της ανθρώπινης αναπαραγωγής, αν επιχειρηθεί τελικώς χωρίς την προηγούμενη έγγραφη συγκατάθεση των προσώπων που καταφεύγουν σε αυτήν. Όπως προκύπτει και από τη ρύθμιση του νέου άρθρου 1475 εδ. α' ΑΚ, στην περίπτωση αυτή φαίνεται ότι η εκ των υστέρων έγκριση της σχετικής διαδικασίας (238 ΑΚ) θα μπορούσε ενδεχομένως να κατανοηθεί ως αναγνώριση του τέκνου.

III. Στα νέα άρθρα 1457 και 1458 ΑΚ προβλέπεται η χορήγηση δικαστικής άδειας για μεταθανάτια τεχνητή γονιμοποίηση ή κυοφορία τέκνου από άλλη

2

γυναίκα. Η σχετική αίτηση δημιουργεί υπόθεση εκούσιας δικαιοδοσίας, όπως άλλωστε αναφέρεται και στην Αιτιολογική Έκθεση. Επειδή πάντως το άρθρο 739 ΚΠολΔ απαιτεί να αναφέρεται ρητώς η υπόθεση η υπαγόμενη στη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς μήπως θα απαιτούνταν να ορισθεί στα νέα άρθρα 1457 και 1458 ΑΚ ότι η σχετική άδεια χορηγείται κατ' εφαρμογή των άρθρων 740 επ. ΚΠολΔ. Πάντως το άρθρο έκτο Νοσχ, το οποίο εισάγει το νέο άρθρο 799 ΚΠολΔ, προβλέπει το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της σχετικής αίτησεως. Από αυτήν τη διάταξη μπορεί έτσι να συναχθεί η απαιτούμενη ειδική υπαγωγή της σχετικής υποθέσεως στην εκούσια δικαιοδοσία.

IV. Σύμφωνα με το άρθρο πέμπτο Νοσχ, στο άρθρο 614 Ι ΚΠολΔ τίθεται νέο εδάφιο β, με το οποίο υπάγεται στην ειδική διαδικασία των διαφορών που αναφέρονται στις σχέσεις γονέων και τέκνων και η προσβολή της μητρότητας. Η σχετική διαφορά δημιουργείται από την προσβολή του τεκμηρίου μητρότητας, το οποίο θεσπίζει το νέο άρθρο 1464 ΑΚ. Εξ άλλου, το άρθρο 615 Ι ΚΠολΔ συμπληρώνεται έτσι, ώστε να περιλάβει και τη διαπίστωση της μητρότητας στα θέματα εκείνα, ως προς τα οποία «οι ισχυρισμοί ... λογίζεται ότι έχουν αποδειχθεί», όταν ένας διάδικος αρνείται να υποβληθεί σε πρόσφορες ιατρικές εξετάσεις που το δικαστήριο διέταξε ως κατάλληλο μέσο αποδείξεως. Όπως πάντως έγινε δεκτό (ΟΛΑΠ 32/1990, Δ 1990, 996-998), και αν ακόμη ο διάδικος δεν υποβληθεί στις εξετάσεις, δεν θεωρείται ευθέως αποδεδειγμένη η πατρότητα ή η μητρότητα, αλλά απλώς εκτιμάται ως δεδομένο ότι το πόρισμα της πραγματογνωμοσύνης, αν αυτή είχε διενεργηθεί, θα ήταν θετικό για την πατρότητα του εναγομένου ή τη μητρότητα της εναγομένης. Το πόρισμα αυτό εκτιμάται όμως ελεύθερα (387 ΚΠολΔ) μαζί με τα άλλα αποδεικτικά μέσα, ώστε να διαμορφωθεί η πεποίθηση του δικαστηρίου για την αμφισβητούμενη πατρότητα ή μητρότητα.

Αθήνα, 19 Νοεμβρίου 2002

Ο εισηγητής
Στέλιος Ν. Κουσούλης
Προϊστάμενος του Τμήματος
Επικ. Καθηγητής Νομικής Παν/μίου Αθηνών

Ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης
Αντώνης Μ. Παντελής
Καθηγητής Νομικής Παν/μίου Αθηνών

Για το Επιστημονικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Καθηγητής Κώστας Μαυριάς